

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Кафедра географії та методики її навчання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

 Леся ЗАСТАВЕЦЬКА
“25” червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Рівень вищої освіти	<u>другий (магістерський)</u>
Галузь знань	<u>Галузь знань С Соціальні науки,</u> <u>журналістика, інформація та міжнародні</u> <u>відносини</u> (шифр і назва галузі знань)
Спеціальність	<u>С6 Географія та регіональні студії</u> (код і найменування спеціальності)
Освітньо-професійна програма	<u>Географія</u> (найменування освітньої програми)
Мова навчання	<u>українська</u>

2025 – 2026 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогічна практика» для здобувачів освітньо-професійної програми «Географія» спеціальності С6 Географія та регіональні студії галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини.

Розробники:

Петро Дем'янчук – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання;

Леся Заставецька – доктор географічних наук, професор кафедри географії та методики її навчання;

Богдан Заблоцький – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання;

Богдан Гавришок – кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри географії та методики її навчання.

Протокол № 13 від «25» червня 2025 року

Завідувачка кафедри

географії та методики її навчання _____

Леся ЗАСТАВЕЦЬКА

1. Опис навчальної дисципліни

1	Освітня програма	Географія
2	Спеціальність	С6 Географія та регіональні студії
3	Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
4	Ступінь вищої освіти	другий (магістерський)
5	Статус дисципліни	обов'язкова
6	Мова навчання	українська
7	Курс	1
8	Семестр	2
9	Кількість змістових модулів	3
10	Форма підсумкового контролю	залік
11	Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	5 кредитів
12	Загальна кількість годин	150
13	Аудиторні заняття (год.)	
14	Лекції (год.)	
15	Самостійна робота (год.)	Денна форма – 150

Вступ

Програма педагогічної практики складена відповідно до освітньо-професійної програми «Географія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю С6 Географія та регіональні студії та «Положення про організацію проведення практик студентів Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка».

Педагогічна практика є формою практичної підготовки майбутніх викладачів. Вона сприяє поглибленню та закріпленню у магістрантів теоретичних знань з фахових дисциплін, оволодінню сучасними методами та формами педагогічної діяльності, розвиває професійні компетентності практичного характеру, формує потребу в самоосвіті.

У результаті проходження педагогічної практики в магістрантів повинні бути сформовані організаторські, комунікативні й дослідницькі вміння викладача закладу вищої освіти, необхідні для забезпечення педагогічної діяльності (навчальної, методичної, виховної) на належному науково-методичному рівні.

2. Мета і завдання практики

Метою педагогічної практики є:

– сформувати професійні вміння і особистісні якості фахівця та на їх основі оволодіти видами професійної викладацької діяльності на рівні, що відповідає освітньо-професійній програмі підготовки магістра-географа та завданням і принципам сучасної вищої освіти;

– ознайомити магістрантів із сучасними методами і формами організації навчального процесу у закладах вищої освіти;

- сформувати у магістрантів навички викладання дисциплін за спеціальністю «Географія» у закладах вищої освіти, виробити творчий, дослідницький підходи до педагогічної діяльності.

Завдання практики:

- ознайомити магістрантів із структурою та специфікою діяльності ТНПУ ім. В. Гнатюка, організацією навчально-виховної роботи, навчально-методичним забезпеченням кафедри (навчальними планами, програмами, тестами, екзаменаційними білетами тощо);

- сформувати знання й уявлення про сутність викладацької роботи у закладах вищої освіти;

- ознайомити із змістом викладацької діяльності;

- сформувати і розвивати навички педагогічного спілкування зі студентами та викладачами;

- опанувати технології педагогічної діяльності;

- розвивати науково-дослідницький підхід до вирішення професійних проблем та творчий підхід до виконання професійних обов'язків;

- ознайомити з науковою, навчальною та виховною роботою колективу кафедри (залучення практикантів до засідань кафедри, науково-методичних семінарів, захисту курсових робіт тощо);

- готувати звітну документацію про виконану роботу.

У ході педагогічної практики магістранти ***повинні навчитися:***

- здійснювати педагогічне спостереження за навчальним процесом у закладі вищої освіти;

- аналізувати і планувати свою роботу як викладача;

- організовувати навчально-педагогічну взаємодію із студентами для виконання поставлених завдань;

- застосовувати різні види, форми і методи роботи із студентами;

- професійно реагувати на зміну обставин, самостійно приймати рішення і нести за них відповідальність.

3. Програмні результати навчання

Реалізація завдань педагогічної практики, згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Географія», забезпечує формування таких компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні компетентності: Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 1); Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 2); Здатність працювати в команді (ЗК 5); Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації (СК 1); Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти на засадах компетентнісного підходу (СК 9).

Програмні результати навчання: Оцінювати результати власної роботи, демонструвати уміння працювати в команді (ПРН 2); Здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, розробляти необхідне для цього навчально-методичне та інформаційне забезпечення (ПРН 13).

4. Програма освітнього компонента

4.1. Етапи практики

К-ть днів	Етапи	Зміст, основні завдання магістранта
1	Підготовчий. Настановча конференція.	Завдання магістранта: – ознайомитись з програмою практики, основними завданнями та документацією, яку слід подати після завершення практики, вимогами до її оформлення; – засвоїти правила техніки безпеки та охорони праці під час проходження практики.
4	Організаційно-пошуковий. Робота на кафедрі, в бібліотеці	Завдання магістранта: – ознайомитись з історією університету та факультету, їх структурою, основними підрозділами, специфікою діяльності та значення для регіону; – ознайомитись з навчально-методичними матеріалами й організацією освітнього процесу закладу вищої освіти; – ознайомитись з посадовими обов'язками науково-педагогічного персоналу кафедри; – самостійно розробити плани-конспекти та презентаційні матеріали для проведення аудиторних занять зі студентами бакалаврату; – підготувати навчально-виховний захід для студентів бакалаврату.
12	Практичний. Закріплення теоретичних знань та оволодіння практичними навичками науково-педагогічної та виховної роботи у ЗВО	Завдання магістранта: – відвідати два заняття викладачів кафедри; – провести 1 лекційне і 2 лабораторні / практичні заняття з фахової навчальної дисципліни чи спецкурсу для студентів бакалаврату; – відвідати два заняття, які проводять однокурсники, проаналізувати їх; – відвідати різні форми навчально-виховних заходів, що проводяться кафедрою, факультетом чи університетом; – провести позааудиторний захід для студентів бакалаврату (екскурсія, квест, вікторина тощо).
3	Заключний. Оформлення звітної документації та захист	Підготовка та представлення звітної документації про проходження практики: – складання звітної документації: щоденника практики (форма №Н-7.03) і друкованого звіту за результатами роботи на робочому місці; – подання звітної документації керівнику; – захист звіту про проходження практики.

4.2. Зміст педагогічної практики

Змістовий модуль 1

Підготовка до педагогічної діяльності. Ознайомлення з програмою практики, структурою звітної документації. Засвоєння правил техніки безпеки та охорони праці під час проходження практики. Ознайомлення з історією створення університету, факультету, їх структурою, основними підрозділами, специфікою діяльності та значенням для регіону. ознайомитись з навчально-методичними матеріалами й організацією освітнього процесу закладу вищої освіти. Ознайомлення з основними професійними обов'язками науково-педагогічних працівників кафедри відповідно до їх посадових інструкцій. Ознайомлення з нормативними документами, що регламентують роботу науково-педагогічних працівників (Правила внутрішнього трудового розпорядку, Положення про організацію освітнього процесу, Положення про запобігання і виявлення плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти, інші нормативні документи). Робота в бібліотеці.

Змістовий модуль 2

Науково-педагогічна діяльність. Закріплення теоретичних знань та оволодіння практичними науково-педагогічними навичками роботи в закладах вищої освіти. Відвідування практичних та лекційних занять викладачів кафедри. Підготовка планів-конспектів навчальних занять і проведення занять зі студентами бакалаврату. Відвідування занять однокурсників та їх аналіз. Підготовка і проведення позааудиторного заходу для студентів бакалаврату. Консультації з керівником практики та іншими викладачами кафедри, факультету (за потреби).

Змістовий модуль 3

Написання й оформлення звіту. Написання звіту, оформлення матеріалів згідно з вимогами та подання звіту на рецензування керівнику практики. Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і рекомендацій керівника практики, оформлення роботи. Підготовка стислої доповіді (до 7 хв.) та мультимедійної презентації.

5. База педагогічної практики

Базою проведення практики є кафедра географії та методики її навчання, інші кафедри географічного факультету ТНПУ ім. В. Гнатюка. Магістранти можуть самостійно з дозволу керівників практики підбирати для себе місце проходження практики (інший заклад вищої освіти) і пропонувати його для її проходження (п. 2.3. Положення про організацію та проведення практик здобувачів вищої освіти ТНПУ ім. В. Гнатюка). У такому випадку магістрант повинен написати заяву на ім'я завідувача кафедри, в якій обґрунтувати бажання проходити практику в іншому навчальному закладі. До заяви слід додати лист з відповідного навчального закладу про згоду прийняти даного магістранта для проходження практики.

Для здобувачів денної чи заочної форм навчання, які вже працюють в закладах вищої освіти, базами проходження педагогічної практики можуть бути навчальні заклади за основним місцем їх роботи.

Керівником педагогічної практики і відповідальним за її проведення є науковий керівник кваліфікаційної магістерської роботи, який систематично, не рідше одного разу на тиждень, консультує магістранта та контролює етапи виконання програми практики. За одним керівником закріплюється не більше 2 студентів-магістрантів одночасно.

Координаторами з організації педагогічної практики є завідувач кафедри та гарант освітньої програми.

Робочий день практиканта визначається правилами внутрішнього трудового розпорядку та режимом роботи бази практики.

При проходженні практики магістрант зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти, суворо дотримуватися трудової дисципліни та службового етикету, приймати участь у громадському житті трудового колективу кафедри, факультету.

Обов'язки координаторів педагогічної практики

- своєчасне, до початку практики, складання проекту наказу про проведення практики на кожного магістранта;
- проведення настановчої конференції для магістрантів: інформування про порядок проходження практики, проведення інструктажу з техніки безпеки і охорони праці;
- своєчасна організація та проведення відкритого захисту практики.

Обов'язки керівника практики

- допомагає у складанні магістрантами індивідуальних завдань практики;
- своєчасно ознайомлює магістрантів з вимогами щодо оформлення звітної документації з практики та критеріями оцінювання складових практики;
- консультує магістрантів з питань реалізації завдань і програми практики;
- здійснює поточний контроль реалізації завдань практики;
- здійснює контроль за підготовкою звітної документації;
- звітує на засіданні кафедри про підсумки практики;
- вносить пропозиції щодо вдосконалення організації та проведення практики.

Обов'язки магістрантів при проходженні практики:

- до початку практики ознайомитися з програмою практики та одержати від керівника практики консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівника;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії;
- нести відповідальність за виконану роботу та її результати нарівні зі штатними працівниками;
- своєчасно здати звітну документацію з практики.

6. Вимоги до звіту про проходження практики

Звіт про педагогічну практику виконуються магістрантом самостійно і має містити такі елементи:

- титульний аркуш (за встановленою формою);
- зміст;
- вступ (мета, завдання, місце проведення практики);
- індивідуальна програма практики;
- основна частина – виконані індивідуальні завдання (тексти лекцій, презентаційні матеріали, тези семінарських/практичних занять, проведених практикантом та матеріали позааудиторних заходів);
- висновки про проходження практики;
- список джерел інформації (не менше 10 найменувань);
- додатки (за необхідності).

Загальний обсяг звіту до 16-20 сторінок (тексту та позатекстових компонентів). Шрифт – Time New Roman, розмір – 12, інтервал – 1,0. Поля: верхнє – 2 см, нижнє – 2 см, ліве – 3 см, праве – 1 см.

Звіт оцінюється керівником практики і рекомендується до захисту на підсумковій конференції, за участі всіх практикантів та їхніх керівників.

До звіту додається заповнений щоденник практики, який має містити відомості про проведenu магістрантом роботу за час проходження педагогічної практики. Студенти, які проходили практику в іншому навчальному закладі, до звіту долучають характеристику, завірену керівником закладу вищої освіти чи його структурного підрозділу.

7. Підбиття підсумків практики

До захисту практики допускаються магістранти, які повністю виконали завдання програми практики та вчасно оформили звітну документацію.

Захист практики проводиться після її завершення на підсумковій (звітній) конференції. Участь у ній беруть керівники практики, гарант освітньої програми. Під час захисту магістранти звітують про проходження практики, визначають проблеми, які виникали під час роботи, висловлюють пропозиції та побажання щодо покращання організації практики.

Звітна документація подається на перевірку керівнику практики за день до захисту практики. Якщо звіт відповідає вимогам, то керівник практики рекомендує його до захисту перед комісією. У випадку виявлення у звіті суттєвих недоліків, звіт направляється на доопрацювання магістранту.

За результатами перевірки звіту керівник практики визначає оцінку, з якою звіт рекомендується до захисту перед комісією. За результатами захисту практики, із урахуванням оцінки, яку виставив магістранту керівник практики за виконувану роботу виставляється підсумкова оцінка.

Атестація за підсумками практики проводиться на підставі індивідуального письмового звіту про проходження практики та щоденника з практики.

Магістранту, який не виконав програму практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно. Магістрант, який не виконав програму практики без поважних причин відраховується з університету (п. 4.2. Положення про організацію та проведення практик ТНПУ ім. В.Гнатюка).

8. Критерії та порядок оцінювання результатів педагогічної практики

Оцінка за проходження педагогічної практики складається із суми балів, які отримав магістрант за виконання індивідуальних завдань, оформлення звітної документації і захисту практики.

Форма звітності: залік за 100 бальною шкалою.

Шкала нарахування балів за виконання індивідуальних завдань та оформлення звітної документації:

- розробка та проведення лекційного заняття – 20 балів (в т. ч. підготовка мультимедійної презентації – 5 балів);
- розробка та проведення двох семінарських, практичних або лабораторних занять (в т. ч. контрольних питань, тестів) – 20 балів (по 10 балів за кожне заняття);
- підготовка і проведення позааудиторного заходу – 20 балів;
- оформлення звітної документації – 20 балів (звіт – 15, щоденник – 5);
- захист практики – 20 балів (виступ з доповіддю на звітній конференції за результатами практики).

Критерії оцінювання індивідуальних завдань і звітної документації (80 балів)

Оцінка, бали	Критерії
70-80	Магістрант у повному обсязі виконав усі завдання практики. Отримав високу оцінку від керівника практики за виконувану роботу. Під час виконання різних видів роботи проявив себе як організований, сумлінний, ініціативний, творчий працівник-практикант. Дотримувався правил внутрішнього розпорядку та трудової дисципліни, приймав участь у громадському житті трудового колективу. У визначений термін здав належно оформлену звітну документацію.
55-69	Магістрант у повному обсязі виконав усі завдання практики. Отримав оцінку «добре» від керівника практики за виконувану роботу. Під час виконання різних видів роботи проявив себе як сумлінний працівник-практикант, але до нього були незначні зауваження з боку керівника практики щодо вчасності виконання завдань. Дотримувався правил внутрішнього розпорядку та трудової дисципліни. Звітну документацію здав вчасно, але вона містить окремі недоліки.
40-54	Магістрант майже у повному обсязі виконав усі завдання практики. Отримав задовільну оцінку від керівника практики за виконувану роботу, оскільки до нього були зауваження щодо вчасності та якості виконання завдань. Магістрант недостатньо самостійний та безініціативний. Звітну документацію здав вчасно, але при її оформленні допустився неточностей або неповноти викладу.
0-39	Магістрант порушував правила внутрішнього розпорядку, недобросовісно ставиться до своїх обов'язків на робочому місці. Отримав незадовільну оцінку від керівника практики за виконувану роботу. Завдання практики не виконав.

Шкала та критерії оцінювання захисту практики:

18-20 балів: магістрант на захисті продемонстрував добрі знання, вільно володіє матеріалом, представленого у звіті; магістрант дає повні, точні й аргументовані відповіді на всі поставлені запитання під час захисту практики.

14-17 балів: магістрант загалом добре володіє матеріалом, представленого у звіті; магістрант відповідає на поставлені питання, однак окремі відповіді неточні;

11-13 балів: магістрант слабо володіє матеріалом, представленого у звіті; відповіді на запитання неточні або неповні.

10 і менше балів: магістрант слабо володіє матеріалом, представленим у звіті; на захисті проявив незадовільні знання, не зумів задовільно відповісти на поставлені запитання.

9. Схема нарахування балів:

Виконання індивідуальних завдань	Оформлення звіту	Захист звіту	Підсумкова оцінка
60	20	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
85-89	B	
75-84	C	
64-74	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

Основна:

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2003. 320 с.
2. Влах М. Р., Котик Л. І. Теорія і методологія географічної науки: навч. посібн. для самостійної роботи студентів. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2017. 120 с. Режим доступу : https://geography.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2015/03/Teoriia_metodol_navch_posibn_2017.pdf
3. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015 224 с.
4. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О.О. Лаврентьева, Г. І. Матукова. Київ: КНТ, 2014. 262 с.
5. Мистецтво бути викладачем: практичний посібник / А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флегм та ін. / за ред. О.І. Сидоренка. Київ, 2003. 144 с.
6. Нагаєв В.М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Харків: Стильна типографія, 2019. 267 с. https://repo.btu.kharkov.ua/jspui/bitstream/123456789/4841/1/19_Pedahohyka%20vyshchoyi%20s hkoly_NP.pdf
7. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2014. 456 с.

Допоміжна:

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Міністерство освіти і науки України. Офіційний сайт. URL : <http://mon.gov.ua>
3. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності / Упорядники матеріалів: В. Бахрушин, Є. Ніколаєв. 2019. 41 с. https://drive.google.com/file/d/1IJtjefmfqO1uNCn4p9cT5g6_58h0Cxq9/view
4. Положення про організацію освітнього процесу Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка: https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2023/Polozhennia_pro_orhanizatsiiu_osvitnoho_protsesu.pdf
3. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2023/Polozhennia_pro_systemu_vnutrishnoho_zabezpechennia_yakosti_osvity.pdf
5. Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників. Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність: https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2019/Polozhennia_pro_poriadok_realizatsii_prava_na_akademichnu_mobilnist.pdf
6. Положення про організацію та проведення практик студентів: https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2023/Polozhennia_pro_orhanizatsiiu_ta_provedennia_praktyk_studentiv.pdf
7. Положення про запобігання і виявлення плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти https://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2018/Polozhennia_pro_zapobihannia_i_vyivlennia%20plahiatu_ta_inshykh_vydiv_akademichnoi_nechesnosti_u_navchalnii_ta_naukovo-doslidnii%20roboti_ZVO.pdf
8. Положення про рейтингове оцінювання здобувачів вищої освіти в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка: http://tnpu.edu.ua/about/public_inform/upload/2017/Polozhennia_pro_reitynhove_otsiniuvannia_zdobuvachiv_vyshchoi_osvity.pdf